

Kaks soome-ugri keeleõppe projekti

IVAR SINIMETS

Tallinna Ülikool

Ülevaade. Kui soome-ugri projektidest on juttu, siis mõeldakse tavaliselt väiksemate soome-ugri rahvaste ja keeltega seotud ettevõtmisi. Antud juhul oli projektidega “survival.hu” ja “Te-Le-Hu” aastatel 2001–2010 hõlmatud kolm sellist riiki, kus räägitakse nn kolme suurt soome-ugri keelt, tähelepanu keskmes oli aga kõige arvukama kõnelejaskonnaga soome-ugri keel – ungari keel. Euroopa Liidu toetatud projektid on suunatud nii vajalike õppematerjalide valmistamisele kui ka õpetajate teadmiste täiendamisele. Programme juhtisid soomlased, osalesid eestlased ja ungarlased. Kaasatud olid Soome-Ungari Selts, Eesti-Ungari Selts, Szegedi Ülikool, ungari keele välisõpet koordineeriv Bálint Balassi Instituut Budapestis jt. Artiklis käsitletakse kaht projekti koos, seda nii sisulistel kaalutlustel kui ka lähtudes tõsiasjast, et osalejad olid valdavalt samad.

Võtmesõnad: võõrkeeleõpe; ühisprojekt; õppematerjalid; hindamisalused; täiendõpe; ungari keel

1. Projektide “survival.hu” ja “Te-Le-Hu” taustast

Projektide “survival.hu” ja “Te-Le-Hu” eestvedaja oli aastatel 2001–2008 ja 2009–2010 Soome-Ungari Selts. Eestit esindas Eesti-Ungari Selts, Ungarit Szegedi Ülikool ja Bálint Balassi Instituut. Ainult ühes või teises projektis osalejaid oli teisigi, näiteks Hamburgi Ülikool, Kansalaisy ja työväenopiston liitto (KTOL) Soomest jne. Euroopa Liidu toetatud

mõlema projekti keskmes oli ungari keele õpetamine. Projektide eesmärgid olid järgmised:

1. ungari keele õppematerjalide komplekti koostamine;
2. ungari keele õpetajate täiendõpe (täienduskursuste korraldamine Helsingis ja Budapestis);
3. oskuste hindamise aluste väljatöötamine;
4. ungari keele õpetajate infovõrgustiku loomine.

2. Õppematerjalide komplekt

Ehkki Soomes on ilmunud ungari keele õpikud, mida kasutatakse ülikoolides praegugi (Gerevich-Kopteff & Csepregi 1990; Gerevich-Kopteff 2009), on viimastel aastakümnetel tekkinud vajadus sellise ungari keele õppematerjali järele, mis vastaks suurenenud liikumistavade tõttu uuenenud nõuetele ja sihtgrupi vajadustele (mittefiloloogidest õppijad on rohkem praktiliste huvidega kui varem). Projekti käigus valmis õppematerjalide komplekt, mis koosnes järgmistest komponentidest: kaks keeleõpikut + 2 CD-d, ungari-soome vestlussõnastik, õpetajatele mõeldud lisamaterjalid ning DVD (Markus jt 2001; Markus jt 2002; Markus jt 2003; Markus jt 2004; Markus jt 2005a; Markus jt 2005b). Materjalid avaldas Soome-Ungari Selts. Mainitud õppematerjalipaketi tähendus on ungari keele mittedoomlasest õpetaja vaatevinklist järgmine.

1. Õppematerjalipaketil on hästi määratletav adressaat – soome keelt emakeelena rääkiv mittefiloloogist õppija, kes soovib tutvuda ungari keelega esmajoones hobina. Taoline kindel sihtgrupp õppematerjalide puhul on ungari keele õpetamisel “survival.hu” ja “Te-Le-Hu” harva esinev omadus.
2. Tavapärase soome-ugri keeleteaduse vajadusi aluseks võtva lähenemisviisi asemel on tegemist ühemõtteliselt kommunikatiivse meetodiga. Keeleteadusest ja tihtipeale grammatikast lähtuva komplitseeritud lähenemisviisi asemel on kasutatud kahe keele ja kahe kultuuri kord sarnaseid, kord erinevaid igapäeva-ilminguid. Erinevaid kultuurilminguid ja reaale selgitatakse

- adressaatide emakeeles soome keeles, mis tähendab õppijatele lihtsamat omandamisviisi ja samas ka suuremat motivatsiooni.
3. Õppematerjali koosseis on mitmekesine: õpikud, digitaalsed andmekandjad, õpetaja abimaterjalid ja vestlussõnastik. Eriti tasub rõhutada õpetaja abimaterjalide tähendust – tegemist on ungari keele puhul kui mitte just ainulaadse, siis ikkagi väga harva esineva ilminguga. Autorite ja kirjastaja mõistvale ja omakasupüüdmatule suhtumisele viitab seegi, et materjale võib ilma eri loata paljundada.
 4. Õppematerjali on kaasatud mõned sellised teemad, mida varasemates ungari keele õpikutes ei leia: ratsutamine, auto rentimine jne.
 5. Kasutatud lähenemisviis tagab suhteliselt tulemusrikka õppimise, rõhk on nii noorte kui eakamate õppijate seas eelistatud mängulisusel. Kui temaatilise materjali loogika on väga vastuvõetav, siis grammatilise materjali esitamise järjekord tekitab mõnikord küsimusi (näiteks determineeritud pööramise esitamine tunduvalt hiljem indetermineeritud pööramisest on vägagi vaieldav). Muidugi on selline lähenemisviis mõistetav, kui materjali omandamisele saab tõesti pühendada näiteks kaks aastat.
 6. Esile tuleb tõsta visuaalse ja auditiivse materjali loomulikkust, amatööride kasutamine kutseliste näitlejate asemel mõjub värskest ja positiivselt (eriti torkab see silma, kui võrrelda kõnealuseid materjale teise, väga laialt levinud “Hungarolinqa” DVD-dega). Produutsent Marjatta Manni-Hämäläineni ja režissöör Roman Schatzi koostöös valminud DVD esimene osa tüüpväljendite õppimiseks on väga õnnestunud, intervjuude osa sisaldab palju maatundmisele suunatud informatiivset materjali, kuid on mahult sihtgrupi õppijale suhteliselt raske (materjali kasutatavat siiski Helsingi Ülikoolis tõlkide ettevalmistamisel). Oodatust väiksemaks jäi huvi DVD vastu väljaspool projektiga seotud maid.

Omaette väärtusena tuleb mainida materjali õnnestunud illustreerimist, kaante elegantset teostust. Ildikó Vecsernyési kohati naivistlikud illustratsioonid toetavad omandatavat materjali igati. Tegemist on suhteliselt harva esineva juhtumiga, kus üks õppematerjali autoritest on suuteline tekstede ka aktsepteeritavalt illustreerima. Kõik see avaldab õppijatele positiivset mõju. Tehnilise teostuse puudujäägiks tuleb pidada õpetajate abimaterjali fotode kehvapoolset kvaliteeti.

Projekti “survival.hu” käivitamisel oli kõne all ka õppematerjalide võimalik kasutamine Eestis. Valminud materjale (harjutusi, auditiivset materjali) on kasutatud nii Tallinna Ülikoolis, Tallinna Ungari Instituudis ja ka õppetundides diplomaatide ettevalmistamisel. Õppijad on reageerinud materjalile eranditult positiivselt. Seega saab antud õppematerjalipaketi kasutamist sisulisest küljest ainult soovitada. Põhimõtteliselt on võimalik ka materjalide tõlkimine eesti keelde, sel juhul tuleb loomulikult teatud Soome kultuuriringiga seotud tekstiosad asendada. Vestlussõnastiku ilmumine eesti keeles ongi realselt teoks saamas. Soomekeelsete õpikute kasutamist Eestis segab hetkel veel nende suhteliselt kõrge hind. Kindlasti aitaks ungari keele vastu tuntavale huvile Eestis positiivselt kaasa, kui mõni telekanal esitaks DVD-materjali “Magyar”, nagu seda on tehtud Soomes. Sellelgi on esialgu takistuseks majanduslikud kaalutlused.

3. Kes õpetavad ungari keelt?

Kui välismaistes ülikoolides töötavate ungari lektorite probleemide ning täiendõppega tegeleb Ungari Bálint Balassi Instituut, siis ülikoolide raamist väljapoole jäävate ungari keele õpetajatega sisuliselt keegi ei tegele. Samas on tegemist küllalt suure arvu õpetajatega. Probleemi muudab keerulisemaks veel ka see, et kaugeltki kõigil ungari keelt õpetavatel pole erialast haridust. Paremal juhul on tegemist mõne teise keele alase ettevalmistuse saanud, ungari keelt emakeelena rääkivate õpetajatega, kes kohandavad (enamasti indoeuroopa keelte alaseid) teadmisi ungari keele õpetamiseks. Halvemal juhul on tegemist Ungaris mingi muu

(kõrg)hariduse omandanutega, kes asjaolude sunnil (näiteks perekondlikud põhjused) uuel kodumaal hakkavad ilma eelnevate teadmiste ja kogemusteta õpetama ungari keelt. Ülikoolis vastava hariduse omandamine pole enamasti võimalik ning ka majanduslikult motiveeriv. Eelnevast johtuvalt kohtabki ungari keele õpetajate seas väga erinevat lähenemisviisi: suvalistest õpikutest kramplikust kinnipidamisest kuni indoeuroopa keelte õpetamisel kasutatavate meetodite masinliku ülevõtmiseni. Antud valdkonna teine küllaltki komplitseeritud probleem on õppijate äärmine heterogeensus, mida õpetajad ikka ja jälle rõhutavad.

4. Kes õpivad ungari keelt väljaspool ülikooli?

Soomes koosneb väljaspool ülikooli ungari keelt õppijate sihtgrupp eelkõige täiskasvanutest ning iseäranis eakatest inimestest (sisuliselt on tegemist elukestva õppimise puhtakujulise juhtumiga). Samas pole loomulikult tegemist täiesti homogeense kontingendiga: põhilised suundumused on Ungarisse tööle asumine, ungarlasega abiellumine või Ungarisse reisimine. Omaette grupi moodustavad need, kes viimase kümne aasta vältel on omandanud Ungaris suvila ning peavad vähemasti mõne kuu jooksul seal praktiliselt ungari keelega hakkama saama. Viimane sihtgrupp välja arvatud on õppijate samasuguse struktuuriga tegemist ka Eestis. Lisada tuleb vahetusõpilased, kes enamasti mõistavad sel puhul ungari keele oskuse vajadust juba teismelisena. Kui Soomes on küllalt oluline roll ka sõpruslinnadel, sõpruskogudustel, Ungari-Soome seltside osakondadel, siis Eestis need faktorid hetkel arvesse ei tule. Eestis on ungari keele õppijaid väljaspool akadeemilise hariduse valdkonda märgatavalt vähem kui Soomes. Huvi ungari keele vastu Eestis ja Soomes ühendab aga üldiselt teatud keelesugulus, mis praktilise keeleõppimise vaevalt et muudab kergemaks, kuid tuleb arvesse motivatsiooni lisava tegurina.

Hoopis teistsuguse õppijakontingendiga on tegemist näiteks Saksa maal ja Austrias. Sealsete ungari keele õppijate seas saab eristada järgmisi sihtgrupe:

1. ungari-saksa/austria perekonnast pärit lapsed, kelle vanemad soovivad õpetada ungari keelt ka oma järeltulijatele;
2. n-ö nostalgilistel põhjustel ungari keelt õppijad – kunagi Ungarist või Ungari naabermaade ungarikeelsetelt aladelt Saksamaale või Austriasse emigreerunud inimeste järglased. Sellesse gruppi kuuluvad osaliselt ka Ungarist ja selle naabermaadest ümberasunud saksakeelsete vähemuste (näiteks Ungari ja Vojvodina švaabide) esindajad.

Ungari keele õppimise/õpetamise kolmanda mudelina tuleb mainida Ungari naabermaid. Oluline arv ungari keelt emakeelena kõnelejaid elab Rumeenias, Slovakkias, Serbias, Horvaatias, Sloveenias ja Ukrainas. Kui Soome/Eesti ja Saksamaa/Austria puhul on tegemist ungari keele kui võõrkeelega, siis nimetatud maade puhul tuleb pigem rääkida ungari keelest kui esimesest või teisest keelest. Ka antud mudeli homogeensus on loomulikult ainult tinglik ja problemaatika kahest eelnevast grupist erinevalt juba vähemuskeelte õppimisele/õpetamisele omane.

5. Täiendõpe

Projektide raames organiseeriti õpetajate täienduskursused Helsingis ja Budapestis, osaleti ka Stuttgartis toimunud kursustel (viimase korraldasid Volkshochschulverband Baden-Württemberg ja Ungari Kultuuriinstituut Stuttgartis). Kuna Eestis on ungari keele õpetajaid minimaalselt, siis korraldati Käsmus õpetajate seminari asemel ungari keele suvelaager nendele, kes keeleoskust soovisid täiendada.

Kursustel käsitletud teemad võib paigutada kolme ulatuslikku teemavaldkonda: õppematerjalide tutvustamine, õpetajate praktiliste oskuste täiendamine ja ungari keelega seotud aktuaalsete probleemide lahkamine.

5.1. Õppematerjalide tutvustamine

Projekti raames valminud õppematerjalide paketti käsitlesid kõigil seminaridel loomulikult nende autorid Kaija Markus, Irene Wichmann ja Ildikó Vecsernyés. Kuna tegemist on kogenud keeleõpetajatega, kellest kaks esimest õpetavad lisaks ungari keelele ka soome keelt, siis oli nende presentatsioon kuulajaskonnale alati kasulik ka puht rakenduslikust küljest ja andis viiteid, kuidas üht või teist teemat võiks konkreetselt õpetada.

Seminaridel tutvustati ka kahte Ungaris valminud õppematerjali. Loránd Eötvösi nim Budapesti Ülikooli ungari keele lektoraati juhtiva Katalin Szili eestvedamisel valmis ungari keelt võõrkeelena õpetavas lektoraadis 2009. aastal sarjana kavandatud õppematerjalide esimene osa (Szili 2009). Õppematerjal üllatab värske funktsionaalse lähene-misviisiga, mis erineb senistest ungari keele õpikute üsna oluliselt. Nii on näiteks ungari keele õpikute alguse tavapärane *Mi ez?* ‘mis see on’ asendatud kaasaegsema egokesksema käsitlusega *Én diák vagyok* ‘olen õpilane’. Tavapärasest erinev on ka järgmine teema objekt, seejärel subjektiline pööramine ning alles siis nimisõnade mitmuse moodustamine. Loodetavasti jätkub autoritel jõudu samalaadseteks muudatusteks ka õppematerjalide järgnevates osades.

Dr Orsolya Nádor tutvustas elektroonilist õppematerjali “eMagyarul”, mille kasutaja leiab aadressil www.nemzetpolitika.gov.hu. Seni on valminud kaks esimest osa, seminaril osalenutel oli võimalus öelda oma arvamus kavandatavate kolmanda ja neljanda osa temaatika kohta. Ungarlaste kavatsus tuua õppematerjalis esile ka Ungarit puudutavad negatiivsed ilmingud on muidugi kiiduväärt, kuid mõjub veidi masohistlikult.

Sisuliselt kuulus õppematerjalide tutvustamise valdkonda ka Edina Dragaschnigi ettekanne, mis tutvustas Austrias ilmutavat ajakirja Magyarul tanulok. Esmajoones tõlkide ettevalmistamisega tegeleva E. Dragaschnigi presentatsioonile lisasid väärtust konkreetsed interaktiivsed näited ajakirjamaterjalide kasutamise kohta õppetundides.

Projekti “Te-Le-Hu” käigus valmis ülevaade Ungaris viimastel aastatel ilmunud ungari keele õppematerjalidest, neid tutvustas Orsolya Maróti Bálint Balassi Instituudist. Seminaril osalenute hinnangud materjalidele olid äärmiselt erinevad ja nentisid veel kord, et keele õppimine/õpetamine sihtkeelses keskkonnas on hoopis midagi muud kui võõrkeelses keskkonnas. Sama võis kogeda ka mainitud instituudi tundide analüüsimisel (videomaterjalide alusel). Kõik algab juba tundide arvust – on päris selge, et kui nädalas on ungari keele õpetamiseks kasutada 28 tundi, siis on potentsiaalsed tulemused sootuks midagi muud kui 2–4 nädalatunni puhul (üsna tavaline tundide arv väljaspool Ungarit). Siit saab alguse ka Ungaris valminud õpikute kasutamise raskus mujal, isegi kui keskkonna rollist, erinevast emakeelest ja motivatsioonist mitte rääkida.

5.2. Praktilised oskused

Õpetajate praktiliste oskuste täiendamisele olid pühendatud õige mitmed ettekanded. Kõige enam käsitleti kommunikatiivse pädevuse arendamist nii algajate kui ka edasijõudnute gruppides, kuid tähelepanu pöörati ka õppematerjalide tunniks ettevalmistamisele. Nii Helsingis, Budapestis kui ka Stuttgartis vaatles sellist aktuaalset probleemi nagu ilukirjanduse kasutamine keeleõppes Hamburgi Ülikooli ungari keele lektor dr Tibor Fazekas. Pole saladus, et lugemise vähenemine on avaldanud negatiivset mõju ka võõrkeele omandamisele, eriti puudutab see sõnavara ulatust. Ka antud juhul tuli tõdeda, et ülikooliõpingutes kasutatavad meetmed ei ole hobiõppe puhul tihti rakendatavad. Arvuti pakutud võimaluste kasutamisele juhtis tähelepanu Orsolya Maróti. Viimane aspekt on eriti oluline individuaalsele õppimisele innustamisel, grupiõppes on segavateks faktoriteks tehnilised võimalused ning ka õppijate vanus (eriti Soome näitel). Vaielda võib muidugi selle üle, kas näiteks India-teemalistele filmikaadritele ungarikeelsete subtiitrite kirjutamine on ikka hea lahendus või mitte (vististi on ka sel puhul tegemist indoeuroopa keelte õpetamisel kasutatavate meetmete liiga üksühese ülevõtmisega).

5.3. Aktuaalsed probleemid

Ungari keele aktuaalsetele probleemidele olid pühendatud 1–2 ettekannet igal seminaril. Helsingis olid tähelepanu fookuses ungari keele uued ortograafiaeeglid ja kaasaegse ungari keele arengutendentsid, Budapestis keskenduti keeleoskuse hindamise kaasaegsele terminoloogiale ja meetoditele, Käsmus käsitles ungari keele slängi hetkeseisu Ildikó Vecsernyés, ungari poliitilist diskursust dr Urmas Bereczki. Tihti peale ei taha keeleõpetajad slängi üldse õpetada, väites selle muutumise olevat lausa tabamatu. Vähemalt tõlkijate ettevalmistamise puhul on släng siiski teema, millest mööda ei saa. Prahas ungari keelt õpetanud PhD István H. Tóth on juhtinud slängiga kaasnevatele probleemidele tähelepanu ungari keele ja kultuuri õpetamise erialases ajakirjas THL₂ (H. Tóth & Patloka 2009). Budapesti seminaril tekitas mainitud artikkel elava mõttevahetuse. Kuna släng on jõudsasti maad võtnud ilukirjanduslikus keeles, siis ei saa seda tähelepanuta jätta ka vaatamata tundide väikesele arvule.

Ükskõik kus soome-ugri keeli õpetavad õpetajad ka ei kohtuks, on tingimata kõneaineks oskuste ja pädevuste hindamine. Euroopa keeleõppe raamdokumendi (“Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment”) rakendamine on tekitanud korraliku tormi senistes arusaamades, kuna algajate, kesktaseme ja edasijõudnute tavapärasest eristamisest ei piisa nii õppematerjalide kirjutamise, kasutamise kui ka eriti keeleoskuse hindamise puhul. Igas keeles on probleemi üksikasjalikult lahatud, ungari keele puhul on seda tehtud 330 leheküljel (KE 2002). Budapesti seminari käigus oli vastavasisulise loengu kuulamine küll üsna sarnaseid mõtteid tekitav, kuid kui järgneva poolteise tunni jooksul püüti ühe või teise teksti vastavust sellele või teisele kategoriale hinnata, siis olid erimeelsused peaaegu ületamatud. Sama tekst tundus sobivat mitte ainult A1 ja A2 tasemele, vaid teatud aspektidest lähtudes hoopis C1 tasemele. Tegemist polnud niivõrd leksikaalsele tasandile iseloomulike joontega, kuivõrd morfoloogiliste iseärasusega. Taas kord tuli tõdeda, et indoeuroopa keelte põhjal valminud

mudel sobib morfoloogiliselt komplitseeritud soome-ugri keelte puhul rakendamiseks ainult teatud reservatsioonidega. Indoeuroopa keeli emakeelena kõnelejad muidugi sellist seisukohta ei aktsepteeri. Iseloomulik diskussioonile oli seegi, et kui varem kasutatud termineid püüti küll kramplikult vältida, siis kasutati nende asemel ometi mitte A1, A2 jne, vaid termineid *alapszintű* 'algfase', *önálló* 'iseseisev' ja *mesterfokú* 'meistrifase'. Esialgu ei paista antud probleemile lahendust leiduvat, seda enam, et tegemist on ka keeletasemeeksamite korraldamise (tihti peale ainu)õigusi omavate institutsioonide majandushuviidega.

Hindamise üks aspekt leidis käsitlemist veel – Soome partnerid töötasid välja ungarikeelse küsimustiku, mille abil õppija saab ise hinnata oma teadmisi. Ilmselt tuleb küsimustikku veel täiendada, sest praegu on näiteks vastavus A1, A2 jne tasemetele üsna raskesti eristatav, võib-olla peaks küsimustik teatava keeletaseme omandamiseni olema emakeelne. Küsimustikku katsetanud õppijad pidasid igatahes sellist enesekontrollivõimalust paljutootavaks ja kasulikuks.

6. Õpetajate infovõrgustik

“Te-Le-Hu” projekti üks eesmärke oli luua ungari keele õpetajate infovõrgustik. Vaieldud on selgeks selle struktuur. Kasutatakse soome ja ungari keelt, lühike variant tuleb ka inglise keeles. Infovõrk sisaldab materjali nii projekti kohta kui ka projekti tulemuste kohta. Lisaks õppematerjalidele on selles ka eelpool mainitud materjal oma keeleoskuse hindamiseks. Võrgustiku loomulik osa on andmebaas ungari keele õpetamisega seotud institutsioonide kohta, õpetajate kohta (esialgu küll ainult projektiga hõlmatud riikides) ning kasulike linkide alljaotis. Võrgustiku tehniline teostamine ning jätkusuutlikkuse tagamine nõuab edaspidist tööd.

7. Kokkuvõte

Kui püüda anda projektide tulemustele hinnang, siis on otstarbekas vaadata osalejamaade kaupa, mida projektiga tegelemine sisuliselt andis. Käegakatsutava tulemuse sai kahtlemata Soome, kus on nüüd olemas soome keele omapära arvestav, soome keelt õppekeelena kasutatav õppematerjalide komplekt. Eesti puhul on otsene kasu pigem oskusteabe valdkonnast: pole vist kellelegi üllatus, et soomekeelseid materjale on lihtsam adapteerida eestikeelse õppija tarvis kui näiteks inglise- ja saksakeelseid materjale või ka ebamäärase adressaadiga ning eelkõige sihtkeelses keskkonnas kasutamiseks mõeldud ungarikeelseid materjale. Materiaalse külje hulka tuleb arvata suure tõenäosusega peatselt trükimusta nägeva vestlussõnastiku eestikeelse variandi ilmumine. Nii Soomes kui Eestis tegutsevad ungari keele õpetajad said impulsse igapäevaseks tööks ja suhteliselt probleemilt kasutatavat infot. Veidi keerulisem on hinnata tulemit Ungari tarvis. Päris kindlasti tõstis viimasel ajal rahvusvahelisel areenil ühel või teisel põhjusel peksupoisi rolli sattunud ungarlaste enesetunnet tõsiasi, et vähemasti ungari keele vastu tuntakse jätkuvalt tõsist huvi. Tõenäoliselt sai ungarlastele selgemaks seegi, et väljaspool Ungarit on ungari keele õpetamise probleemid paljus teistsugused kui seni arvatud (igatahes jäi projekti lõpu poole *me-teame-kõike-nagunii-paremini*-suhtumine märgatavalt vähemaks). Päris selge on seegi, et ilma ungarlasteta poleks projektid sellisel tasemel õnnestunud.

Kolme mainitud riigi suhted on viimase saja aasta jooksul olnud eelkõige kahepoolsed. Eesti-Soome-Ungari kolmepoolsed suhted on olnud kantud ajuti küll rahvuslikest, küll religiooniga seotud, kirjanduse tõlkimise ja muidugi võrdleva keeleteaduse aspektidest. Nüüd võib nendele lisada praktilise keeleõpetusliku lähenemisviisi.

Kirjandus

- Gerevich-Kopteff, Éva, Marta Csepregi 1990. Lisää unkaria suomalaisille. Helsinki: Finn Lectura.
- Gerevich-Kopteff, Éva 2009. Unkaria suomalaisille. 4. painos. Helsinki: Finn Lectura.
- H. Tóth, István, Radek Patloka 2009. Tünődés a szlengről a magyar nyelv évében. – THL₂ 1–2, 99–105.
- KE 2002 = Közös Európai referenciakeret. Nyelvtanulás. Nyelvtanítás. Értékelés. Pedagógustovábbképzési Módszertani és Információs Központ Kht.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2001. Unkaria helposti 1 + CD. Suomi-Unkari Seura.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2002. Unkaria helposti 1. Opettajan kansio. Lisäharjoitukset ja kuvamateriaali. Suomi-Unkari Seura.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2003. Unkaria helposti 2 + CD. Suomi-Unkari Seura.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2004. Unkaria helposti 2. Opettajan kansio. Lisäharjoitukset ja kuvamateriaali. Suomi-Unkari Seura.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2005a. Unkaria helposti taskukoossa. Suomi-Unkari Seura.
- Markus, Kaija, Ildikó Vecsernyés, Irene Wichmann 2005b. Magyar. Ország, emberek, nyelv. Tekstivihik + DVD. Suomi-Unkari Seura.
- Szili, Katalin 2009. A formától a használatig. Hungarian Grammar Exercises. Eötvös Loránd Tudományegyetem. Bölcsészettudományi Kar. Magyar Nyelvi Lektorátus.

Ivar Sinimets

Tallinna Ülikool, eesti keele ja kultuuri instituut
 Narva mnt 29
 10120 Tallinn, Estonia
ivar.sinimets@tlu.ee

Two Finno-ugric projects

IVAR SINIMETS

Tallinn University

There is a traditionally deep interest between Estonia, Finland and Hungary based on linguistic relations. The paper describes projects survival.hu and Te-Le-Hu, the aim of the projects was competence building of teachers of Hungarian working in liberal adult educational institutions. Survival.hu was a communicative beginners teaching package of Hungarian language for Finns. The learning and teaching material (textbooks, teachers' books, phrase book, 2 CD and short course for television focusing on tourism and culture) has been warmly welcomed by learners and teachers, the materials have been used in Estonia too. During the Te-Le-Hu project there were held teachers' seminars in Helsinki, in Budapest and seminar for learners in Käsmu. The benefit of the projects was sharing of good practices, creating new contacts and an European network for teachers of Hungarian for participating countries.

Keywords: foreign language learning; partnership; learning materials; evaluation criterias; training seminars; Hungarian